2024/3134

13.12.2024

SKLEP SVETA (EU) 2024/3134

z dne 2. decembra 2024

o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 148(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega parlamenta ([1])),

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ([2]),

po posvetovanju z Odborom regij,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje ([3]),

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Države članice in Unija si prizadevajo za razvoj usklajene strategije zaposlovanja ter zlasti za spodbujanje kvalificirane, usposobljene in prilagodljive delovne sile ter trgov dela, ki so vključujoči, odporni in usmerjeni v prihodnost ter se odzivajo na gospodarske spremembe, da bi dosegle cilje polne zaposlenosti in socialnega napredka, uravnotežene ekonomske rasti, visoke ravni varstva in izboljšanja kakovosti okolja, določene v členu 3 Pogodbe o Evropski uniji (PEU). Države članice ob upoštevanju nacionalnih praks glede odgovornosti socialnih partnerjev obravnavajo spodbujanje zaposlovanja kot zadevo skupnega pomena in usklajujejo svoje delovanje v zvezi s tem v okviru Sveta.

(2) Unija se bori proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbuja socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških, medgeneracijsko solidarnost in varstvo pravic otrok, kot določa člen 3 PEU. Pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti Unija upošteva zahteve, ki so povezane s spodbujanjem visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanjem ustrezne socialne zaščite, bojem proti socialni izključenosti in visoko stopnjo izobraževanja, usposabljanja ter varovanjem človekovega zdravja, kot določa člen 9 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

(3) Unija je v skladu s PDEU razvila in uvedla instrumente za usklajevanje ekonomskih politik in politik zaposlovanja. Kot del navedenih instrumentov smernice za politike zaposlovanja držav članic (v nadaljnjem besedilu: smernice za zaposlovanje), določene v Prilogi k temu sklepu, skupaj s širšimi smernicami ekonomskih politik držav članic in Unije, določenimi v Priporočilu Sveta (EU) 2015/1184 ([4]), sestavljajo integrirane smernice. Smernice za zaposlovanje naj bi usmerjale države članice in Unijo pri izvajanju politik, pri tem pa odražajo soodvisnost držav članic. Nastali sklop usklajenih politik Unije in nacionalnih politik in reform zagotavlja ustrezno skupno kombinacijo trajnostnih ekonomskih in socialnih politik ter politik zaposlovanja, s katero bi morali doseči pozitivne učinke prelivanja za trge dela in družbo na splošno, okrepiti ekonomsko in socialno odpornost ter se učinkovito odzvati na srednje- in dolgoročne izzive ter na posledice kriz, kot sta pandemija COVID-19 in višji življenjski stroški, povezani z vojaško agresijo Rusije proti Ukrajini.

(4) Za pospešitev ekonomskega in socialnega napredka, vključno z navzgor usmerjeno socialno konvergenco, podpiranje zelenega in digitalnega prehoda, okrepitev industrijske baze Unije in njene konkurenčnosti ter zagotovitev vključujočih in odpornih trgov dela v Uniji bi morale države članice odpravljati pomanjkanje delovne

([1]) Mnenje z dne 22. oktobra 2024 (še ni objavljeno v Uradnem listu).
([2]) Mnenje z dne 23. oktobra 2024 (še ni objavljeno v Uradnem listu).
([3]) Mnenje z dne 23. oktobra 2024 (še ni objavljeno v Uradnem listu).
([4]) Priporočilo Sveta (EU) 2015/1184 z dne 14. julija 2015 o širših smernicah ekonomskih politik držav članic in Evropske unije (UL L 192, 18.7.2015, str. 27).

sile in spretnosti ter spodbujati kakovostno in vključujoče izobraževanje in usposabljanje za vse, s posebnim poudarkom na izboljšanju osnovnih spretnosti, zlasti med prikrajšanimi dijaki, ter na naravoslovju, tehnologiji, inženirstvu in matematiki (STEM) v šolskem in visokošolskem izobraževanju, v prihodnost usmerjeno poklicno izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko izpopolnjevanje in preusposabljanje, pa tudi učinkovite aktivne politike trga dela ter boljše delovne pogoje in poklicne priložnosti, ob tem pa upoštevati vlogo in avtonomijo socialnih partnerjev. To je še zlasti pomembno za manj razvite, oddaljene in najbolj oddaljene regije Unije, kjer so potrebe največje. Pomanjkanje se lahko nadalje odpravlja z izboljšanjem pravične mobilnosti delovne sile in učečih se znotraj Unije ter privabljanjem talentov iz držav zunaj Unije. Poleg tega bi bilo treba okrepiti povezave med sistemi izobraževanja in usposabljanja in trgom dela ter priznati spretnosti, znanje in kompetence, pridobljene z neformalnim in priložnostnim učenjem.

(5) Smernice za zaposlovanje so skladne z novim okvirom ekonomskega upravljanja Unije, ki je začel veljati 30. aprila 2024 ([5]), in obstoječo zakonodajo Unije in različnimi pobudami Unije, vključno s priporočili Sveta z dne 14. junija 2021 ([6]), 29. novembra 2021 ([7]), 5. aprila 2022 ([8]), 16. junija 2022 ([9]), 28. novembra 2022 ([10]), 8. decembra 2022 ([11]), 30. januarja 2023 ([12]), 12. junija 2023 ([13]) in 27. novembra 2023 ([14]), Priporočilom Komisije (EU) 2021/402 ([15]), Resolucijo Sveta z dne 26. februarja 2021 ([16]), sporočili Komisije z dne 9. decembra 2021 o ustvarjanju gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo, z dne 30. septembra 2020 o akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje 2021–2027, z dne 3. marca 2021 o Uniji enakosti: Strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030, z dne 7. septembra 2022 o evropski strategiji oskrbe, z dne 1. februarja 2023 o industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo, z dne 25. januarja 2023 o krepitvi socialnega dialoga v Evropski uniji, z dne 28. septembra 2022 o boljšem ocenjevanju porazdelitvenega učinka politik držav članic ter z dne 20. marca 2024 o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU: akcijski načrt, s sklepoma (EU) 2021/2316 ([17]) in (EU) 2023/936 ([18]) Evropskega parlamenta in Sveta, direktivami (EU) 2022/2041 ([19]), (EU) 2022/2381 ([20]), (EU) 2023/970 ([21]) in (EU) 2024/2831 ([22]) Evropskega parlamenta in Sveta.

([5]) Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 (UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([6]) Priporočilo Sveta (EU) 2021/1004 z dne 14. junija 2021 o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke (UL L 223, 22.6.2021, str. 14).

([7]) Priporočilo Sveta z dne 29. novembra 2021 o pristopih kombiniranega učenja za visokokakovostno in vključujoče primarno in sekundarno izobraževanje (UL C 504, 14.12.2021, str. 21).

([8]) Priporočilo Sveta z dne 5. aprila 2022 o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja (UL C 160, 13.4.2022, str. 1).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj (UL C 243, 27.6.2022, str. 1), Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost (UL C 243, 27.6.2022, str. 10), Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o individualnih učnih računih (UL C 243, 27.6.2022, str. 26) in Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost (UL C 243, 27.6.2022, str. 35) .

([10]) Priporočilo Sveta z dne 28. novembra 2022 o poteh do uspeha v šoli in nadomestitvi Priporočila Sveta z dne 28. junija 2011 o politikah za zmanjševanje osipa (UL C 469, 9.12.2022, str. 1).

([11]) Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (UL C 476, 15.12.2022, str. 1) in Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o vzgoji in varstvu predšolskih otrok: barcelonska cilja za leto 2030 (UL C 484, 20.12.2022, str. 1).

([12]) Priporočilo Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje (UL C 41, 3.2.2023, str. 1).

([13]) Priporočilo Sveta z dne 12. junija 2023 o krepitvi socialnega dialoga v Evropski uniji (UL C, C/2023/1389, 6.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1389/oj).

([14]) Priporočilo Sveta z dne 27. novembra 2023 o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo (UL C, C/2023/1344, 29.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1344/oj).

([15]) Priporočilo Komisije (EU) 2021/402 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19 (UL L 80, 8.3.2021, str. 1).

([16]) Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030) (UL C 66, 26.2.2021, str. 1).

([17]) Sklep (EU) 2021/2316 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. decembra 2021 o evropskem letu mladih (2022) (UL L 462, 28.12.2021, str. 1).

([18]) Sklep (EU) 2023/936 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o evropskem letu spretnosti (UL L 125, 11.5.2023, str. 1).

([19]) Direktiva (EU) 2022/2041 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o ustreznih minimalnih plačah v Evropski uniji (UL L 275, 25.10.2022, str. 33).

([20]) Direktiva (EU) 2022/2381 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. novembra 2022 o zagotavljanju uravnotežene zastopanosti spolov med direktorji družb, ki kotirajo na borzi, in s tem povezanih ukrepih (UL L 315, 7.12.2022, str. 44).

([21]) Direktiva (EU) 2023/970 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o krepitvi uporabe načela enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske s preglednostjo plačil in mehanizmi za izvrševanje (UL L 132, 17.5.2023, str. 21).

([22]) Direktiva (EU) 2024/2831 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu (UL L, 2024/2831, 11.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj).

(6) Evropski semester združuje različne instrumente v krovni okvir za integrirano večstransko usklajevanje in nadzor ekonomskih politik in politik zaposlovanja v Uniji. Ob prizadevanju za okoljsko trajnostnost, produktivnost, pravičnost in makroekonomsko stabilnost evropski semester vključuje načela evropskega stebra socialnih pravic, ki so ga novembra 2017 ([23]) razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija (v nadaljnjem besedilu: evropski steber socialnih pravic), in njegovo orodje za spremljanje, tj. pregled socialnih kazalnikov, pri čemer omogoča tudi analizo tveganj in izzivov pri navzgor usmerjeni socialni konvergenci v Uniji, ter določa tesno sodelovanje s socialnimi partnerji, civilno družbo in drugimi deležniki. Evropski semester podpira tudi uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, ki so jih določili Združeni narodi. Ekonomske politike in politike zaposlovanja Unije in držav članic bi se morale izvajati vzporedno s pravičnim prehodom Unije na podnebno nevtralno, okoljsko trajnostno in digitalno gospodarstvo, krepiti konkurenčnost in produktivnost, zagotavljati ustrezne delovne pogoje, pospeševati inovacije, spodbujati demokracijo na delovnem mestu, socialni dialog, socialno pravičnost, enake možnosti in navzgor usmerjeno socialno-ekonomsko konvergenco, preprečevati neenakosti in regionalne razlike ter se boriti proti revščini in socialni izključenosti.

(7) Podnebne spremembe in drugi z okoljem povezani izzivi, potreba po zagotovitvi pravičnega zelenega prehoda, energetske neodvisnosti, večje konkurenčnosti neto ničelnih industrij in evropske odprte strateške avtonomije, razvoj digitalizacije, umetne inteligence in platformnega gospodarstva, povečanje dela na daljavo in demografske spremembe korenito spreminjajo gospodarstva in družbe v Uniji. Unija in njene države članice bi morale sodelovati, da bi učinkovito in proaktivno obravnavale take strukturne spremembe ter po potrebi prilagodile obstoječe sisteme in povezane politike ob priznavanju tesne soodvisnosti gospodarstev in trgov dela držav članic. Za to so potrebni usklajeni, ambiciozni in učinkoviti ukrepi politik na ravni Unije in na nacionalni ravni ob priznavanju vloge socialnih partnerjev, in sicer v skladu s PDEU in določbami Unije o ekonomskem upravljanju ter ob upoštevanju evropskega stebra socialnih pravic. Taki ukrepi politike bi morali zajemati spodbujanje trajnostnih naložb v vseh regijah Unije, obnovljeno zavezanost reformam in naložbam, ki se izvajajo v ustreznem zaporedju ter pospešujejo trajnostno in vključujočo gospodarsko rast, ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, spodbujanje produktivnosti, poštenih delovnih pogojev, socialne in teritorialne kohezije, navzgor usmerjene socialno-ekonomske konvergence in odpornosti ter uresničevanje fiskalne odgovornosti. Kot je navedeno v Priporočilu o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj, je s sistematičnim vseživljenjskim vključevanjem razsežnosti izobraževanja in usposabljanja v druge politike, povezane z zelenim prehodom in trajnostnim razvojem, mogoče prispevati k izvajanju navedenih politik. Podporo bi bilo treba zagotoviti iz obstoječih programov financiranja Unije, zlasti iz mehanizma za okrevanje in odpornost, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([24]), ter iz skladov kohezijske politike, vključno z Evropskim socialnim skladom plus, vzpostavljenim z Uredbo (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta ([25]), in Evropskim skladom za regionalni razvoj, ki ga ureja Uredba (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta ([26]), ter iz Sklada za pravični prehod, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta ([27]). Ukrepi politike bi morali združevati ukrepe na strani ponudbe in povpraševanja, pri tem pa upoštevati učinek takih ukrepov na gospodarstvo, okolje in zaposlovanje ter njihov socialni učinek.

(8) Evropski steber socialnih pravic določa dvajset načel in pravic v podporo dobro delujočim in pravičnim trgom dela in sistemom socialnega varstva, ki so razvrščeni v tri kategorije: enake možnosti in dostop do trga dela, pravični delovni pogoji ter socialna zaščita in vključevanje. Ta načela in pravice usmerjajo strategijo Unije in zagotavljajo, da so prehod na podnebno nevtralnost in okoljsko trajnostnost, digitalizacija in vpliv demografskih sprememb socialno pravični in pošteni ter ohranjajo teritorialno kohezijo. Evropski steber socialnih pravic je s spremljajočim pregledom socialnih kazalnikov smernica za spremljanje uspešnosti držav članic na področju zaposlovanja in socialnih zadev, vključno z navzgor usmerjeno socialno konvergenco v Uniji v okviru Evropskega semestra, za pospeševanje reform in naložb na nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter za usklajevanje „socialnoti“ in „tržnosti“ v današnjem sodobnem gospodarstvu, vključno s spodbujanjem socialnega gospodarstva. Komisija je 4. marca 2021 predložila akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic (v nadaljnjem besedilu: akcijski načrt), ki vključuje ambiciozne, a dosegljive krovne cilje Unije v zvezi z zaposlovanjem (zaposlenega naj bi bilo vsaj 78 % prebivalstva v starosti od

([23]) Medinstitucionalna razglasitev evropskega stebra socialnih pravic (UL C 428, 13.12.2017, str. 10).
([24]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).
([25]) Uredba (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/2013 (UL L 231, 30.6.2021, str. 21).
([26]) Uredba (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (UL L 231, 30.6.2021, str. 60).
([27]) Uredba (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod (UL L 231, 30.6.2021, str. 1).

20 do 64 let), spretnostmi (vsako leto naj bi se vsaj 60 % vseh odraslih udeležilo usposabljanj) in zmanjšanjem revščine (število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti naj bi se zmanjšalo za vsaj 15 milijonov, vključno s petimi milijoni otrok) (v nadaljnjem besedilu: krovni cilji Unije za leto 2030), ter dopolnilne podcilje in revidirani pregled socialnih kazalnikov.

(9) Kot so voditelji in voditeljice držav ali vlad priznali na socialnem vrhu v Portu 8. maja 2021, bo izvajanje evropskega stebra socialnih pravic okrepilo prizadevanja Unije za digitalni, zeleni in pravični prehod ter prispevalo k doseganju navzgor usmerjene socialne in ekonomske konvergence in reševanju demografskih izzivov. Voditelji in voditeljice držav ali vlad so poudarili, da so socialna razsežnost, socialni dialog in dejavna udeležba socialnih partnerjev bistveni del visoko konkurenčnega socialnega tržnega gospodarstva, ter pozdravili nove krovne cilje Unije. Potrdili so svojo odločenost, izraženo v strateški agendi Evropskega sveta 2019–2024, glede nadaljnjega poglabljanja izvajanja evropskega stebra socialnih pravic na ravni Unije in na nacionalni ravni ob upoštevanju delitve pristojnosti ter načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Poleg tega so poudarili, da je treba tudi na najvišji ravni pozorno spremljati napredek pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030.

(10) Krovne cilje Unije za leto 2030 so pozdravili voditelji in voditeljice držav ali vlad na socialnem vrhu v Portu in Evropski svet junija 2021. Skupaj s pregledom socialnih kazalnikov bodo pripomogli k spremljanju napredka pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic znotraj okvira za usklajevanje politik evropskega semestra. Na socialnem vrhu v Portu so bile poleg tega države članice pozvane k določitvi ambicioznih nacionalnih ciljev, ki bi morali ob upoštevanju izhodiščnega položaja posamezne države članice ustrezno prispevati k doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030. Države članice so med septembrom 2021 in junijem 2022 na povabilo Komisije predložile svoje nacionalne cilje. Na seji Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov junija 2022 so ministri in ministrice držav članic poudarili, da je treba pozorno spremljati napredek pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030. Ob upoštevanju navedenega se napredek pri doseganju navedenih nacionalnih ciljev spremlja v skupnem poročilu o zaposlovanju, ki ga je Svet sprejel 11. marca 2024 (v nadaljnjem besedilu: skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2024), ter je vključen v orodja za spremljanje evropskega semestra. Poleg tega je skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2024 v okviru pilotne pobude vsebovalo „prvo fazo analize po državah“ glede morebitnih tveganj pri navzgor usmerjeni socialni konvergenci na podlagi značilnosti okvira za socialno konvergenco ter za sedem držav članic opredelilo, da se soočajo z morebitnimi tveganji. Ta ugotovitev je privedla do poglobljene „druge faze analize“ za teh sedem držav članic, ki je pokazala, da na splošno izzivi niso bili potrjeni za vse.

(11) Po ruski invaziji na Ukrajino je Evropski svet v sklepih z dne 24. februarja 2022 obsodil dejanja Rusije, katerih namen je ogrožanje evropske in svetovne varnosti in stabilnosti, ter izrazil solidarnost z ukrajinskim prebivalstvom, pri čemer je poudaril, da Rusija krši mednarodno pravo in načela Ustanovne listine Združenih narodov. Začasna zaščita, ki jo zagotavlja Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2022/382 ([28]) in je bila podaljšana z Izvedbenim sklepom Sveta (EU) 2023/2409 ([29]), v sedanjih razmerah ponuja hitro in učinkovito pomoč v Uniji razseljenim osebam, ki bežijo pred vojno agresijo Rusije proti Ukrajini, ter jim omogoča uživanje minimalnih pravic po vsej Uniji, ki zagotavljajo ustrezno raven varstva. Z udeležbo na trgih dela Unije lahko razseljene osebe iz Ukrajine še naprej prispevajo h krepitvi gospodarstva Unije ter pomagajo svoji državi in ljudem doma. V prihodnosti lahko pridobljene izkušnje in spretnosti prispevajo k obnovi Ukrajine. Začasna zaščita otrokom in najstnikom brez spremstva zagotavlja pravico do zakonitega skrbništva ter dostop do vzgoje in izobraževanja. Države članice bi morale v oblikovanje, izvajanje in ocenjevanje ukrepov politik, namenjenih obravnavanju izzivov na področju zaposlovanja in spretnosti, vključno s priznavanjem kvalifikacij razseljenih oseb iz Ukrajine, še naprej vključevati socialne partnerje. Socialni partnerji imajo ključno vlogo pri blaženju posledic te vojne v smislu ohranjanja zaposlenosti in proizvodnje.

(12) Reforme trga dela, ki vključujejo tudi nacionalne mehanizme določanja plač, bi morale spoštovati nacionalne prakse socialnega dialoga in kolektivna pogajanja, ter avtonomijo socialnih partnerjev, da bi se zagotovile pravične plače, ki omogočajo dostojen življenjski standard, trajnostno rast in navzgor usmerjeno socialno-ekonomsko konvergenco.

([28]) Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite (UL L 71, 4.3.2022, str. 1).

([29]) Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2023/2409 z dne 19. oktobra 2023 o podaljšanju začasne zaščite, kot je bila uvedena z Izvedbenim sklepom (EU) 2022/382 (UL L, 2023/2409, 24.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2409/oj).

Take reforme bi morale omogočati široko obravnavo socialno-ekonomskih dejavnikov, vključno z napredkom pri trajnostnosti, konkurenčnosti, inovacijah, ustvarjanju kakovostnih delovnih mest, poštenih delovnih pogojih, demokraciji na delovnem mestu, enakosti spolov, revščini zaposlenih, izobraževanju, usposabljanju in spretnostih, javnem zdravju, socialni zaščiti in vključevanju ter realnih dohodkih. Pomen socialnega dialoga pri reševanju izzivov v svetu dela, vključno z odpravljanjem pomanjkanja delovne sile in spretnosti, je bil ponovno potrjen na vrhu v Val Duchessu leta 2024.

(13) Mehanizem za okrevanje in odpornost ter drugi skladi Unije podpirajo države članice pri izvajanju reform in naložb, ki so v skladu s prednostnimi nalogami Unije, s čimer povečujejo trajnostnost in odpornost gospodarstev in družb v Uniji ter njihovo pripravljenost na zeleni in digitalni prehod v spreminjajočih se razmerah po pandemiji COVID-19. Vojna agresija Rusije proti Ukrajini je še poslabšala obstoječe socialno-ekonomske izzive, saj so višje cene energije še posebej prizadele gospodinjstva z nizkimi dohodki. Države članice in Unija bi morale še naprej zagotavljati blažitev socialnih posledic ter posledic za zaposlovanje in gospodarstvo ter socialno pravičen in pošten prehod, tudi ob upoštevanju, da bosta okrepljena odprta strateška avtonomija in pospešen zeleni prehod pomagala zmanjšati odvisnost od uvoza energije ter drugih strateških proizvodov in tehnologij, zlasti iz Rusije. Bistvena sta krepitev odpornosti ter zagotavljanje vključujoče in odporne družbe, v kateri so ljudje zaščiteni in sposobni predvideti in obvladati spremembe ter lahko aktivno sodelujejo v družbi in gospodarstvu.

(14) Da se podpre prehajanje na trgu dela ter v celoti izkoristi potencial trga dela, tudi v skladu s pristopom dejavnega vključevanja in ob upoštevanju zelenega in digitalnega prehoda, je potreben skladen sklop aktivnih politik trga dela, ki ga sestavljajo začasne in ciljno usmerjene spodbude za zaposlovanje in prehajanje, politike spretnosti, vključno z učenjem za zeleni prehod in trajnostni razvoj, ter ciljno usmerjene, učinkovite in prilagodljive službe za zaposlovanje. Zagotoviti bi bilo treba ustrezne delovne pogoje, vključno z zdravjem in varnostjo pri delu, ter telesno in duševno zdravje delavcev.

(15) Odpraviti bi bilo treba vse oblike diskriminacije, zagotoviti enakost spolov ter podpreti zaposlovanje skupin, ki so premalo zastopane na trgu dela. Zagotoviti bi bilo treba enak dostop in enake možnosti za vse ter zmanjšati revščino in socialno izključenost, zlasti med otroki, invalidi in Romi, zlasti z zagotavljanjem učinkovitega delovanja trgov dela ter ustreznih in vključujočih sistemov socialne zaščite, kot je določeno v priporočilih Sveta z dne 8. novembra 2019 ([30]) in z dne 30. januarja 2023 ([31]). Poleg tega bi bilo treba odpraviti ovire za vključujoče in v prihodnost usmerjeno izobraževanje, usposabljanje, vseživljenjsko učenje in udeležbo na trgu dela. Države članice bi morale vlagati v vzgojo in varstvo predšolskih otrok v skladu z evropskim jamstvom za otroke in Priporočilom o „barcelonskih ciljih za leto 2030“, v povečanje privlačnosti in vključevalnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja v skladu s Priporočilom Sveta z dne 24. novembra 2020 ([32]) ter v digitalne in zelene spretnosti v skladu z akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje, priporočili veta o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj ter o poteh do uspeha v šoli. Dostop do cenovno dostopnih in ustreznih stanovanj, tudi s socialnimi stanovanji, je temeljni pogoj za zagotavljanje enakih možnosti. Posvetiti bi se bilo treba problematiki brezdomstva, še posebej s preventivnimi ukrepi in spodbujanjem dostopa do trajnih stanovanjskih rešitev in izvajanja ustreznih podpornih storitev. Glede na morebitna prihodnja zdravstvena tveganja in staranje družbe je še zlasti pomemben pravočasen in enak dostop do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe v skladu s Priporočilom Sveta z dne 8. decembra 2022 ([33]) ter do zdravstvenih storitev, vključno s preventivnimi ukrepi in spodbujanjem zdravstvenega varstva. V skladu s strategijo o pravicah invalidov, v kateri so bile države članice pozvane k določitvi ciljev na področju zaposlovanja in izobraževanja odraslih za invalide, bi bilo treba še bolj izkoristiti potencial invalidov, da prispevajo h gospodarski rasti in socialnemu razvoju. „Strateški okvir EU za Rome“ ([34]) je poudarjena zmogljivost marginaliziranih romskih skupnosti za zmanjšanje pomanjkanja delovne sile in spretnosti, njegov cilj pa je zmanjšati vrzel v zaposlenosti med Romi in splošnim prebivalstvom vsaj za polovico. Nove tehnologije in

([30]) Priporočilo Sveta z dne 8. novembra 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite (UL C 387, 15.11.2019, str. 1).
([31]) Priporočilo Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje (UL C 41, 3.2.2023, str. 1).
([32]) Priporočilo Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (UL C 417, 2.12.2020, str. 1).
([33]) Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (UL C 476, 15.12.2022, str. 1).
([34]) Sporočilo Komisije z dne 7. oktober 2020 z naslovom „Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ in Priporočilo Sveta z dne 12. marca 2021 o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (UL C 93, 19.3.2021, str. 1).

razvijajoča se delovna mesta po vsej Uniji omogočajo prožnejše ureditve dela, večjo produktivnost ter boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, obenem pa prispevajo k uresničevanju zelenih zavez Unije. Te spremembe prinašajo tudi nove izzive za trge dela, saj vplivajo na delovne pogoje, zdravje in varnost pri delu ter dejanski dostop delavcev in samozaposlenih do ustrezne socialne zaščite. Države članice bi morale v sodelovanju s socialnimi partnerji zagotoviti, da nove oblike organizacije dela prinašajo kakovostna ter ustrezna zdrava in varna delovna mesta in delovne pogoje ter usklajeno poklicno in zasebno življenje, prispevajo k aktivnemu in zdravemu staranju, hkrati pa ohranjajo uveljavljene pravice iz dela in socialne pravice ter krepijo evropski socialni model.

(16) Integrirane smernice bi morale biti podlaga za specifična priporočila za države, ki jih Svet naslovi na države članice. Države članice bi morale v celoti izkoristiti svoje vire REACT-EU, ki so na voljo v skladu z Uredbo (EU) 2020/2221 Evropskega parlamenta in Sveta ([35]), ki krepi sklade kohezijske politike in Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim do leta 2023. Uredba (EU) 2020/2221 je bila zaradi trenutne ukrajinske krize dopolnjena z Uredbo (EU) 2022/562 Evropskega parlamenta in Sveta ([36]), s spremembo Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta ([37]) glede večjega predfinanciranja za REACT-EU ter z novim stroškom na enoto, da bi se pripomoglo k hitrejšemu vključevanju oseb, ki zapuščajo Ukrajino in vstopajo v Unijo, kot določa Uredba (EU) 2022/613 Evropskega parlamenta in Sveta ([38]). Poleg tega bi morale države članice v programskem obdobju 2021–2027 v celoti izkoristiti Evropski socialni sklad plus, Evropski sklad za regionalni razvoj, mehanizem za okrevanje in odpornost in druge sklade Unije, vključno s Skladom za pravični prehod in programom InvestEU, vzpostavljenim z Uredbo (EU) 2021/523 Evropskega parlamenta in Sveta ([39]), ter Instrument za tehnično podporo, da bi spodbudile kakovostno zaposlovanje in socialne naložbe, se borile proti revščini, socialni izključenosti in diskriminaciji, zagotovile dostopnost in vključevanje ter spodbujale možnosti za izpopolnjevanje in preusposabljanje za delovno silo, vseživljenjsko učenje ter visokokakovostno izobraževanje in usposabljanje za vse, vključno z digitalno pismenostjo in spretnostmi, da bi državljani pridobili znanje in kvalifikacije, potrebne za digitalno in zeleno gospodarstvo. Države članice bi morale prav tako v celoti izkoristiti Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji za presežne delavce, vzpostavljen z Uredbo (EU) 2021/691 Evropskega parlamenta in Sveta ([40]), in podpreti delavce, ki so postali presežni zaradi velikih prestrukturiranj, na primer socialno-ekonomske preobrazbe, ki je posledica globalnih trendov ter tehnoloških in okoljskih sprememb. Čeprav so integrirane smernice naslovljene na države članice in Unijo, bi se morale izvajati v partnerstvu z vsemi nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi ter tesnem sodelovanju s parlamenti, socialnimi partnerji in predstavniki civilne družbe.

(17) Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito bi morala v skladu s svojimi pooblastili na podlagi PDEU spremljati izvajanje zadevnih politik glede na smernice za zaposlovanje. Navedena odbora in druga pripravljalna telesa Sveta, vključena v usklajevanje ekonomskih in socialnih politik, bi morali tesno sodelovati. Ohraniti bi bilo treba dialog med Evropskim parlamentom, Svetom in Komisijo o politikah, zlasti v zvezi s smernicami za zaposlovanje.

(18) Opravljeno je bilo posvetovanje z Odborom za socialno zaščito –

([35]) Uredba (EU) 2020/2221 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. decembra 2020 o spremembi Uredbe (EU) št. 1303/2013, kar zadeva dodatne vire in ureditev izvrševanja, da se zagotovi pomoč za spodbujanje odprave posledic krize v okviru pandemije COVID-19 in njenih socialnih posledic ter za pripravo zelenega, digitalnega in odpornega okrevanja družbe in gospodarstva (REACT-EU) (UL L 437, 28.12.2020, str. 30).

([36]) Uredba (EU) 2022/562 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. aprila 2022 o spremembi uredb (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 223/2014 v zvezi s kohezijskim ukrepom za begunce v Evropi (CARE) (UL L 109, 8.4.2022, str. 1).

([37]) Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (UL L 231, 30.6.2021, str. 159).

([38]) Uredba (EU) 2022/613 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. aprila 2022 o spremembi uredb (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 223/2014 v zvezi z večjim predhodnim financiranjem iz virov REACT-EU in uvedbo stroškov na enoto (UL L 115, 13.4.2022, str. 38).

([39]) Uredba (EU) 2021/523 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. marca 2021 o vzpostavitvi Programa InvestEU in spremembi Uredbe (EU) 2015/1017 (UL L 107, 26.3.2021, str. 30).

([40]) Uredba (EU) 2021/691 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji za presežne delavce (ESPG) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1309/2013 (UL L 153, 3.5.2021, str. 48).

SPREJEL NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Sprejmejo se smernice za politike zaposlovanja držav članic (v nadaljnjem besedilu: smernice za zaposlovanje), kot so določene v Prilogi. Smernice za zaposlovanje so del integriranih smernic.

Člen 2

Države članice upoštevajo smernice za zaposlovanje pri svojih politikah zaposlovanja in reformnih programih, o katerih poročajo v skladu s členom 148(3) PDEU.

Člen 3

Ta sklep je naslovljen na države članice.

V Bruslju, 2. decembra 2024

Za Svet

predsednik

NAGY M.

PRILOGA

Smernica 5: Spodbujanje povpraševanja po delovni sili

Države članice bi morale dejavno spodbujati trajnostno socialno tržno gospodarstvo ter olajševati in podpirati naložbe v ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, tudi z izkoriščanjem potenciala v zvezi z digitalnim in zelenim prehodom, glede na krovni cilj Unije in nacionalne cilje za leto 2030 v zvezi z zaposlovanjem. V ta namen bi morale zmanjšati ovire, s katerimi se podjetja soočajo pri zaposlovanju, spodbujati odgovorno podjetništvo in resnično samozaposlovanje ter zlasti podpirati ustanavljanje in rast mikro, malih in srednjih podjetij, med drugim z dostopom do financiranja ter z izkoriščanjem potenciala obnovljivega in krožnega gospodarstva. Države članice bi morale dejavno spodbujati razvoj socialnega gospodarstva, vključno s socialnimi podjetji, in v celoti izkoristiti njegov potencial. Razviti bi morale ustrezne ukrepe in strategije za socialno gospodarstvo, pospeševati socialne inovacije in spodbujati poslovne modele, ki ustvarjajo kakovostne zaposlitvene možnosti in socialno varstvo, zlasti na lokalni ravni, vključno v krožnem gospodarstvu in na območjih, ki jih je najbolj prizadel prehod na zeleno gospodarstvo, med drugim s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo.

Dobro zasnovane ureditve skrajšanega delovnega časa in podobne ureditve so pomembne za okrepitev odpornosti na morebitne gospodarske pretrese in/ali pretrese na trgu dela ali trajne strukturne spremembe. Z olajšanjem in podpiranjem procesov prestrukturiranja ter prerazporeditvijo delovne sile iz sektorjev v zatonu v tiste v vzponu lahko tudi podprejo strukturne spremembe ter s tem povečajo produktivnost in konkurenčnost, ohranjajo zaposlenost in prispevajo k posodobitvi gospodarstva, med drugim z razvojem povezanih spretnosti. Razmisliti bi bilo treba o dobro zasnovanih spodbudah za zaposlovanje in prehajanje ter ukrepih za izpopolnjevanje in preusposabljanje, ki se razvijejo v tesnem sodelovanju med socialnimi partnerji, da se podpreta ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in prehajanje skozi celotno delovno življenje ter odpravi pomanjkanje delovne sile in spretnosti, tudi glede na digitalni in zeleni prehod, demografske spremembe ter posledice vojne agresije Rusije proti Ukrajini.

Obdavčitev bi bilo treba z dela preusmeriti na druge vire, ki bolj podpirajo zaposlovanje in vključujočo rast ter so usklajeni s podnebnimi in okoljskimi cilji, ob upoštevanju prerazdelitvenega učinka davčnega sistema in njegovih učinkov na udeležbo žensk na trgu dela, obenem pa zavarovati prihodke za ustrezno socialno zaščito in odhodke, ki pospešujejo rast.

Države članice, tudi tiste z zakonsko določenimi minimalnimi plačami, bi morale spodbujati kolektivna pogajanja pri določanju plač in zagotoviti učinkovito vključenost socialnih partnerjev na pregleden in predvidljiv način ter tako omogočiti ustrezno prilagajanje plač spremembam produktivnosti in spodbujati pravične plače za dostojen življenjski standard, pri čemer bi morale posebno pozornost nameniti skupinam z nižjimi in srednjimi dohodki, da se okrepi navzgor usmerjena socialno-ekonomska konvergenca. Mehanizmi določanja plač bi morali upoštevati tudi socialno-ekonomske razmere, med drugim rast zaposlovanja, konkurenčnost, kupno moč ter razvoj v regijah in sektorjih. Države članice in socialni partnerji bi morali ob spoštovanju nacionalnih praks in avtonomije socialnih partnerjev zagotoviti, da imajo vsi delavci ustrezne plače, tako da so neposredno ali posredno zaščiteni na podlagi kolektivnih pogodb ali ustreznih zakonsko določenih minimalnih plač, pri čemer se upošteva njihov učinek na konkurenčnost, ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, kupno moč in revščino zaposlenih.

Smernica 6: Krepitev ponudbe delovne sile in izboljšanje dostopa do zaposlitve ter vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc

V kontekstu digitalnega in zelenega prehoda, demografskih sprememb in vojne agresije Rusije proti Ukrajini bi morale države članice spodbujati trajnostnost, produktivnost, konkurenčnost, zaposljivost, vključevanje in razvoj človeškega kapitala, tako da pospešujejo vseživljenjsko pridobivanje spretnosti in kompetenc ter se odzivajo na sedanje in prihodnje potrebe trga dela, tudi glede na krovne cilje Unije in nacionalne cilje za leto 2030 v zvezi s spretnostmi. Države članice bi morale tudi posodobiti svoje sisteme izobraževanja in usposabljanja ter vlagati vanje, da bi poskrbele za visokokakovostno in vključujoče izobraževanje in usposabljanje, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, izboljšale rezultate izobraževanja ter zagotavljanje priložnosti za razvoj spretnosti in kompetenc, tudi tistih, potrebnih za zeleni in digitalni prehod, ter zagotovile dostop do digitalnega učenja, jezikovnega usposabljanja (na primer v primeru beguncev, tudi iz Ukrajine, ali pri olajšanju dostopa do trga dela v čezmejnih regijah) in pridobivanja podjetniških spretnosti. Sodelovati bi

morale s socialnimi partnerji, izvajalci izobraževanja in usposabljanja, podjetji in drugimi deležniki, da se odpravijo strukturne pomanjkljivosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter izboljšata njihova kakovost in ustreznost glede na potrebe trga dela, tudi s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo. To bi prispevalo tudi k omogočanju zelenega in digitalnega prehoda, odpravi neskladij v spretnostih in pomanjkanja delovne sile, med drugim za dejavnosti, povezane z neto ničelnimi in digitalnimi industrijami, vključno z dejavnostmi, ki so pomembne za gospodarsko varnost EU, in tistimi, ki so povezane z zelenim prehodom, kot je uvajanje energije iz obnovljivih virov ali prenova stavb.

Posebno pozornost bi bilo treba nameniti obravnavanju izzivov v zvezi z učnim uspehom mladih, zlasti pri osnovnih spretnostih. Potrebni so ukrepi za spopadanje z izzivi učiteljskega poklica, vključno z njegovo privlačnostjo, odpravo pomanjkanja učiteljev in potrebo po vlaganju v digitalne spretnosti in kompetence učiteljev in mentorjev. Poleg tega bi morali sistemi izobraževanja in usposabljanja vsem učečim se zagotoviti ključne kompetence, vključno z osnovnimi in digitalnimi spretnostmi, prečnimi kompetencami in – glede na grožnjo dezinformacij – kritičnim mišljenjem, saj se jih tako opremi za prilagodljivost in odpornost za celotno življenje, obenem pa zagotoviti, da bodo učitelji usposobljeni za spodbujanje teh kompetenc pri učečih se. Države članice bi morale delovno sposobne odrasle podpirati pri dostopu do usposabljanja, ozaveščati tudi delodajalce o pomenu delovnega okolja, ki je prijazno vseživljenskemu učenju, ter okrepiti spodbujanje posameznikov in njihovo motivacijo za iskanje usposabljanj, med drugim z individualnimi učnimi računi, kadar je to ustrezno, in zagotavljanjem njihove prenosljivosti med poklicnimi prehodi ter zanesljivim sistemom ocenjevanja kakovosti usposabljanja. Države članice bi morale preučiti uporabo mikrodokazil v podporo vseživljenjskemu učenju in zaposljivosti. Vsem bi morale omogočiti, da predvidijo potrebe trga dela in se jim bolje prilagodijo, zlasti s stalnim izpopolnjevanjem in preusposabljanjem ter zagotavljanjem integriranega svetovalnega dela, da se podpre pravičen in pošten prehod za vse, okrepijo zaposlovanje, družbeni rezultati in produktivnost, odpravijo pomanjkanje delovne sile na trgu dela in neskladja v spretnostih, izboljša splošna odpornost gospodarstva na pretrese in olajšajo morebitne prilagoditve.

Države članice bi morale spodbujati enake možnosti za vse z odpravo neenakosti v sistemih izobraževanja in usposabljanja, tudi v smislu regionalne pokritosti. Zlasti bi bilo treba otrokom zagotoviti dostop do cenovno dostopne in visokokakovostne vzgoje in varstva predšolskih otrok v skladu z novima „barcelonskima ciljema“ in evropskim jamstvom za otroke. Države članice bi morale na splošno zvišati ravni izobrazbe, zmanjšati število mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, podpirati enak dostop otrok iz prikrajšanih skupin in oddaljenih območij do izobraževanja, povečati privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja, podpirati dostop do terciarnega izobraževanja in delež ljudi s terciarno izobrazbo ter povečati število diplomantov, zlasti žensk, s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) tako na ravni poklicnega izobraževanja in usposabljanja kot v terciarnem izobraževanju. Podpreti bi bilo treba tudi vrhunsko uspešnost in odličnost pri rezultatih izobraževanja, saj sta pomembni pri spodbujanju prihodnjega inovacijskega potenciala EU. Države članice bi morale mladim olajšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev s kakovostnimi pripravništvi in vajeništvi ter povečati udejstvovanje odraslih v nenehnem učenju, predvsem tistih s prikrajšanim ozadjem in najmanj usposobljenih, ter odpraviti ovire, povezane s spolom, in druge ovire, ki lahko vplivajo na njihov dostop in udeležbo. Ob upoštevanju novih zahtev digitalnih, zelenih in starajočih se družb bi morale nadgraditi in povečati ponudbo prožnega začetnega in nadaljnjega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter udeležbo v njem, okrepiti učenje na delovnem mestu v svojih sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja, tudi z dostopnim, kakovostnim in učinkovitim vajeništvom, ter podpirati nizko usposobljene odrasle, da bi ti ostali zaposljivi. Zagotoviti bi bilo treba možnosti usposabljanja, da bi se delavci lahko udeležili programov usposabljanja med delovnim časom (in brez stroškov za delavce). Države članice bi poleg tega morale povečati ustreznost terciarnega izobraževanja in po potrebi raziskav za trg dela, izboljšati spremljanje spretnosti in napovedovanje potreb po spretnostih, povečati preglednost in primerljivost spretnosti in kvalifikacij, vključno s tistimi, ki so bile pridobljene v tujini, zagotoviti doslednejšo uporabo vseevropskih klasifikacij (tj. klasifikacije ESCO) ter poskrbeti za več priložnosti za priznavanje in vrednotenje spretnosti in kompetenc, pridobljenih zunaj formalnega izobraževanja in usposabljanja, tudi za begunce in osebe s statusom začasne zaščite. Poleg izkoriščanja potenciala domače delovne sile EU lahko tudi privabljanje talentov in spretnosti iz držav zunaj EU z upravljanim priseljevanjem, preprečevanjem izkoriščevalskih delovnih pogojev in bojem proti neprijavljenemu delu prispeva k odpravljanju pomanjkanja spretnosti in delovne sile, med drugim v povezavi z zelenim in digitalnim prehodom, na primer v sektorjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter na področju zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.

Države članice bi morale brezposelnim in neaktivnim osebam zagotoviti učinkovito, pravočasno, usklajeno in prilagojeno pomoč, ki temelji na podpori pri iskanju zaposlitve, usposabljanju, izpopolnjevanju, preusposabljanju in dostopu do drugih podpornih storitev, pri čemer bi morale posebno pozornost nameniti osebam v ranljivem položaju in ljudem, ki sta jih prizadela zeleni in digitalni prehod ali pretresi na trgu dela. Da se znatno zmanjša in prepreči dolgotrajna in strukturna brezposelnost, bi bilo treba čim hitreje in najpozneje po 18 mesecih brezposelnosti izvajati konkretne ukrepe, ki zajemajo poglobljene individualne ocene brezposelnih oseb. Brezposelnost mladih in vprašanje mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo, bi bilo treba še naprej reševati s preprečevanjem zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja ter strukturnimi izboljšavami prehoda iz šolanja v zaposlitev, med drugim s polnim izvajanjem okrepljenega

jamstva za mlade, ki bi moralo tudi podpreti kakovostne zaposlitvene možnosti za mlade. Poleg tega bi morale države članice zlasti okrepiti prizadevanja za poudarjanje, kako zeleni in digitalni prehod prinašata novo perspektivo za prihodnost ter priložnosti za mlade, da vstopijo na trg dela in na njem ostanejo.

Države članice bi si morale prizadevati za odpravo ovir in odvračilnih dejavnikov za udeležbo na trgu dela ter zagotoviti spodbude zanjo, predvsem za osebe z nizkimi dohodki, prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu (pogosto ženske) in tiste, ki so najbolj oddaljeni od trga dela. Glede na veliko pomanjkanje delovne sile v nekaterih poklicih in sektorjih (zlasti v sektorjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, IKT ter na področju zdravstvenega varstva, dolgotrajne oskrbe, izobraževanja, prometa in gradbeništva) bi morale države članice prispevati h krepitvi ponudbe delovne sile, zlasti s spodbujanjem ustreznih plač in poštenih delovnih pogojev, ter zagotoviti, da sistemi obdavčitve in socialnih prejemkov spodbujajo udeležbo na trgu dela ter da so aktivne politike trga dela učinkovite in dostopne, pri tem pa upoštevati vlogo in avtonomijo socialnih partnerjev. Države članice bi morale tudi podpirati delovno okolje, prilagojeno invalidom, med drugim s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo, informiranjem, ozaveščanjem in storitvami, ki invalidom omogočajo udeležbo na trgu dela in v družbi. Obravnavati bi bilo treba vrzel stopnje delovne aktivnosti in plačilno vrzel med spoloma ter spolne stereotipe. Države članice bi morale zagotoviti enakost spolov in večjo udeležbo žensk na trgu dela, med drugim z zagotavljanjem enakih možnosti in poklicnega napredovanja ter odpravo ovir za dostop do vodstvenih položajev na vseh ravneh odločanja, pa tudi z obravnavo nasilja in nadlegovanja pri delu, ki je problem, s katerim se soočajo zlasti ženske. Zagotoviti bi bilo treba enako plačilo za enako delo ali delo enake vrednosti ter preglednost plač. Spodbujati bi bilo treba usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja tako žensk kot moških, predvsem z omogočanjem cenovno dostopnih in kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe ter vzgoje in varstva predšolskih otrok, pa tudi z ustreznimi politikami za obravnavanje sprememb, ki jih je v svet dela prinesla digitalizacija. Države članice bi morale staršem in drugim osebam z obveznostmi oskrbe omogočiti dostop do ustreznega dopusta iz družinskih razlogov in prožnih ureditev dela, da bi lahko usklajevali poklicno, družinsko in zasebno življenje, ter spodbujati uravnoteženo uveljavljanje teh pravic med starši.

Smernica 7: Izboljšanje delovanja trgov dela in učinkovitosti socialnega dialoga

Da bi imeli koristi od dinamične in produktivne delovne sile ter novih delovnih vzorcev in poslovnih modelov, bi morale države članice sodelovati s socialnimi partnerji v zvezi s pravičnimi, preglednimi in predvidljivimi delovnimi pogoji, pri tem pa uravnotežiti pravice in obveznosti. Zmanjšati in preprečiti bi morale segmentacijo trgov dela, se boriti proti neprijavljenemu delu in navidezni samozaposlitvi ter spodbujati prehod na zaposlitve za nedoločen čas. Predpisi o varstvu zaposlitve, delovno pravo in pristojne institucije bi morali zagotavljati ustrezno okolje za zaposlovanje in potrebno prožnost za delodajalce, da se lahko hitro prilagodijo spremembam v gospodarstvu, hkrati pa varovati pravice delavcev in zagotavljati socialno zaščito, ustrezno raven varnosti ter zdravo, varno in dobro prilagojeno delovno okolje za vse delavce. Spodbujanje uporabe prožnih ureditev dela, kot je delo na daljavo, lahko prispeva k višjim stopnjam zaposlenosti in bolj vključujočim trgom dela. Poleg tega bi morale države članice delavce, podjetja in druge akterje podpirati pri digitalni preobrazbi, med drugim s spodbujanjem uporabe etičnih in zaupanja vrednih orodij umetne inteligence. To lahko vključuje politike za izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev za nove poklice ter spodbude za podjetja, da razvijejo in uporabljajo tehnologije, ki lahko povečajo produktivnost, dopolnijo človeško delo in ublažijo pomanjkanje delovne sile v kritičnih sektorjih. Na splošno, še zlasti pa v kontekstu podnebnih sprememb in digitalne preobrazbe, je treba zagotoviti spoštovanje pravic delavcev v zvezi z delovnimi pogoji (vključno z delovnim časom in delovnimi ureditvami, ki upoštevajo vročinske valove), duševnim zdravjem na delovnem mestu ter usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja. Preprečiti bi bilo treba delovna razmerja, ki vodijo do prekarnih delovnih pogojev, tudi primere, ki vključujejo platformne delavce, in sicer z zagotavljanjem pravičnosti, preglednosti in odgovornosti pri uporabi algoritmov ter z bojem proti zlorabi atipičnih pogodb. V primeru nezakonite odpovedi bi bilo treba zagotoviti dostop do učinkovitega in nepristranskega reševanja sporov ter pravico do pravnega sredstva, vključno z ustrezno odškodnino, kadar je to primerno.

Cilj politik bi moral biti izboljšati in podpreti udeležbo na trgu dela, usklajevanje ponudbe in povpraševanja na njem ter prehode znotraj njega, tudi v luči demografskih sprememb in v prikrajšanih regijah. Države članice bi morale učinkovito aktivirati tiste, ki lahko sodelujejo na trgu dela, in jim to udeležbo omogočiti, zlasti premalo zastopane skupine, kot so ženske in mladi, in osebe v ranljivem položaju, kot so nižje usposobljene osebe in dolgotrajno brezposelni, invalidi, osebe z migrantskim ozadjem, vključno z osebami s statusom začasne zaščite, osebe iz marginaliziranih romskih skupnosti in starejši delavci. Države članice bi morale povečati obseg in učinkovitost aktivnih politik trga dela, tako da bi jih bolje usmerile, povečale njihov domet in obseg ter jih bolje povezale s socialnimi storitvami, usposabljanjem in dohodkovno podporo za brezposelne med iskanjem zaposlitve na podlagi njihovih pravic in odgovornosti. Države članice bi morale čim

bolje izkoristiti financiranje in tehnično podporo EU za povečanje zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje, da bi nudile pravočasno in prilagojeno pomoč iskalcem zaposlitve, se odzivale na sedanje in prihodnje potrebe trga dela ter izvajale upravljanje na podlagi uspešnosti, ter podpreti njihovo zmogljivost za uporabo podatkov in digitalne tehnologije. Pri tem imajo pomembno vlogo tudi zasebne službe za zaposlovanje.

Države članice bi morale brezposelnim zagotavljati ustrezna denarna nadomestila za brezposelnost za razumno obdobje ter v skladu z njihovimi prispevki in nacionalnimi pravili o upravičenosti. Denarna nadomestila za brezposelnost ne bi smela odvračati od hitre ponovne zaposlitve, dopolnjevati pa bi jih morale aktivne politike trga dela, vključno z ukrepi za izpopolnjevanje in preusposabljanje, tudi glede na pomanjkanje delovne sile in spretnosti.

Treba bi bilo povečati in ustrezno podpreti mobilnost učečih se, vajencev in delavcev, zlasti učečih se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki imajo manj izkušenj z mobilnostjo, da se okrepijo njihove spretnosti in poveča njihova zaposljivost ter izkoristi celoten potencial evropskega trga dela in prispeva h konkurenčnosti na ravni EU, hkrati pa obravnavati morebitne negativne demografske učinke mobilnosti (vključno z begom možganov). Obravnavati bi bilo treba izzive za mobilnost delovne sile v EU, vključno s postopki za priznavanje poklicnih kvalifikacij ali prenos pridobljenih pravic iz socialne varnosti. Treba bi bilo zagotoviti pravične in dostojne pogoje za vse, ki opravljajo čezmejno dejavnost, in sicer s preprečevanjem diskriminacije in zagotavljanjem enake obravnave, izvrševanjem nacionalne zakonodaje in zakonodaje EU ter krepitvijo upravnega sodelovanja med nacionalnimi upravami v zvezi z mobilnimi delavci ob podpori Evropskega organa za delo.

V primeru začasnega zaprtja meja iz javnozdravstvenih razlogov bi bilo treba podpreti mobilnost delavcev v kritičnih poklicih ter čezmejnih, sezonskih in napotenih delavcev. Države članice bi morale izboljšati zakonite migracijske poti ter zagotoviti učinkovito politiko vključevanja delavcev in njihovih družin, ki zajema izobraževanje in usposabljanje, vključno z jezikovnim usposabljanjem, zaposlovanje, zdravje in stanovanjsko vprašanje, v skladu s svojimi nacionalnimi zakoni in praksami.

Države članice bi si morale tudi prizadevati za ustvarjanje ustreznih pogojev za nove oblike in načine dela, tako da izkoristijo njihov potencial za ustvarjanje delovnih mest, hkrati pa zagotovijo njihovo skladnost z obstoječimi socialnimi pravicami. Poskrbeti bi morale za svetovanje o pravicah in obveznostih, ki se uporabljajo pri atipičnih pogodbah in novih oblikah dela, kot so delo prek digitalnih platform dela in delo na daljavo. V zvezi s tem imajo lahko ključno vlogo socialni partnerji, ki bi jih morale države članice podpreti pri doseganju in zastopanju ljudi, ki opravljajo atipično delo in nove oblike dela. Države članice bi morale razmisliti tudi o zagotovitvi podpore pri izvrševanju (na primer smernice ali posebna usposabljanja za delovne inšpektorate) v zvezi z izzivi, ki izhajajo iz novih oblik organizacije dela, vključno z uporabo digitalnih tehnologij in umetne inteligence, kot so algoritemsko upravljanje, nadziranje delavcev in delo na daljavo. Učinkovito izvrševanje pravic do obveščenosti in posvetovanja ter kolektivnih pogajanj so ključnega pomena za razvoj in spoštovanje pravic delavcev v okviru procesov digitalizacije ter pri uporabi umetne inteligence in algoritmov pri organizaciji dela in delovnih razmerjih.

Države članice bi morale na podlagi obstoječih nacionalnih praks spodbujati demokracijo na delovnem mestu in zagotoviti ugodno okolje za dvostranski in tristranski socialni dialog na vseh ravneh, vključno s kolektivnimi pogajanji, v javnem in zasebnem sektorju, in sicer v skladu z nacionalnim pravom in/ali prakso ter po posvetovanju in v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji in ob spoštovanju njihove avtonomije. Države članice bi morale v oblikovanje in izvajanje zaposlitvenih, socialnih, in kjer je primerno, gospodarskih in drugih javnih politik, tudi v določanje in posodabljanje zakonsko določenih minimalnih plač, sistematično, smiselno in pravočasno vključiti socialne partnerje. Države članice bi morale spodbujati večjo pokritost s kolektivnimi pogajanji, med drugim s podporo vzpostavljanju in krepitvi zmogljivosti socialnih partnerjev, omogočati učinkovita kolektivna pogajanja na vseh ustreznih ravneh ter spodbujati usklajevanje med temi ravnmi in znotraj njih. Socialne partnerje bi bilo treba spodbujati k pogajanjem za kolektivne pogodbe in sklepanju takih pogodb v zadevah, ki so zanje relevantne, pri tem pa v celoti spoštovati njihovo avtonomijo in pravico do kolektivnih ukrepov. Socialni partnerji imajo ključno vlogo pri oblikovanju in izvajanju uravnoteženih rešitev, ki omogočajo pravičen prehod na razogljičeno gospodarstvo.

Države članice bi morale po potrebi in na podlagi obstoječih nacionalnih praks upoštevati izkušnje organizacij civilne družbe v zvezi z zaposlovanjem in socialnimi vprašanji.

Smernica 8: Spodbujanje enakih možnosti za vse, krepitev socialne vključenosti in boj proti revščini

Države članice bi morale spodbujati trge dela, ki so vključujoči in odprti za vse, tako da uvedejo učinkovite ukrepe za odpravo vseh oblik diskriminacije in zagotavljanje enakih možnosti za vse, zlasti za skupine, ki so na trgu dela premalo zastopane, pri tem pa tudi ustrezno upoštevajo regionalno in teritorialno razsežnost. Zagotoviti bi morale enako obravnavo pri zaposlovanju, pomoči iskalcem zaposlitve, socialni zaščiti, zdravstvenem varstvu, vzgoji in varstvu predšolskih otrok, dolgotrajni oskrbi, izobraževanju ter dostopu do blaga in storitev, vključno s stanovanji, ne glede na spol, raso ali etnično poreklo, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost.

Države članice bi morale posodobiti sisteme socialne zaščite, da bi zagotovile ustrezno, uspešno, učinkovito in trajnostno socialno zaščito za vse v vseh življenjskih obdobjih ter tako povečale socialno vključenost in navzgor usmerjeno družbeno mobilnost, spodbudile udeležbo na trgu dela, podpirale socialne naložbe, se borile proti revščini in socialni izključenosti ter odpravljale neenakosti, tudi z oblikovanjem sistemov obdavčitve in sistemov socialnih prejemkov ter ocenjevanjem distribucijskega učinka politik. Z dopolnjevanjem splošnih pristopov s ciljno usmerjenimi se bo povečala učinkovitost sistemov socialne zaščite. Pri posodobitvi sistemov socialne zaščite bi si morali prizadevati tudi za izboljšanje njihove odpornosti na večplastne izzive. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ranljivim gospodinjstvom, ki čutijo posledice zelenega in digitalnega prehoda ter visokih življenjskih stroškov, vključno s stanovanjskimi stroški in stroški energije. Glede na porast atipičnih oblik dela bi morale države članice nadalje obravnavati vrzeli pri dostopu delavcev in samozaposlenih do socialne zaščite.

Države članice bi morale razviti in povezati tri razsežnosti aktivnega vključevanja: ustrezno dohodkovno podporo, vključujoče trge dela in dostop do kakovostnih podpornih storitev, prilagojenih individualnim potrebam. Sistemi socialne zaščite bi morali zagotavljati ustrezno socialno pomoč v obliki minimalnega dohodka za vse osebe z nezadostnimi sredstvi ter krepiti socialno vključenost s podpiranjem in spodbujanjem ljudi, da aktivno sodelujejo na trgu dela in v družbi, med drugim s ciljno usmerjenimi socialnimi storitvami. Razpoložljivost cenovno ugodnih, dostopnih stanovanj in kakovostnih storitev, kot so vzgoja in varstvo predšolskih otrok, zunajšolsko varstvo, izobraževanje, usposabljanje ter zdravstvo in dolgotrajna oskrba, je temeljni pogoj za zagotavljanje enakih možnosti. V skladu s krovnimi cilji Unije in nacionalnimi cilji za leto 2030 glede zmanjšanja revščine bi bilo treba posebno pozornost nameniti boju proti revščini in socialni izključenosti, vključno z revščino zaposlenih. Še zlasti bi bilo treba s celovitimi in celostnimi ukrepi obravnavati revščino in socialno izključenost otrok, med drugim s polnim izvajanjem evropskega jamstva za otroke. Države članice bi morale zagotoviti, da ima vsakdo dostop do kakovostnih osnovnih storitev, tudi otroci. Ljudem v stiski ali v ranljivem položaju bi morale zagotoviti tudi dostop do ustreznih in cenovno ugodnih stanovanj, tudi socialnih stanovanj, ali stanovanjske pomoči. Zagotoviti bi morale čist in pravičen energetski prehod ter obravnavati energetsko revščino kot vse pogostejšo obliko revščine, med drugim s ciljno usmerjenimi podpornimi ukrepi za gospodinjstva v ranljivem položaju, kadar je to ustrezno. Države članice bi morale po potrebi učinkovito izkoristiti financiranje in tehnično podporo EU za vlaganje v socialna stanovanja ali stanovanjsko pomoč, prenovo stanovanj in spremljevalne storitve ter obravnavanje nujnih potreb po cenovno dostopnih in ustreznih stanovanjih. Pri teh storitvah bi morale upoštevati specifične potrebe invalidov, vključno z dostopnostjo. Posebej bi se morale posvetiti problematiki brezdomstva, in sicer s preventivnimi ukrepi in spodbujanjem dostopa do trajnih stanovanjskih rešitev in izvajanja ustreznih podpornih storitev.

Države članice bi morale zagotoviti pravočasen dostop do cenovno dostopnega preventivnega in kurativnega visokokakovostnega zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter pri tem ohraniti dolgoročno vzdržnost. Ob vse večjem povpraševanju po dolgotrajni oskrbi, ki je povezano tudi z demografskimi spremembami, bi bilo treba odpraviti vrzeli v ustreznosti ter pomanjkanje delovne sile in slabe delovne pogoje.

Glede na vojno agresijo Rusije proti Ukrajini in v skladu z aktivacijo Direktive Sveta 2001/55/ES ([1]) bi morale države članice razseljenim osebam iz Ukrajine še naprej zagotavljati ustrezno raven varstva. Za mladoletnike brez spremstva bi morale prav tako izvajati potrebne ukrepe. Razseljenim otrokom bi bilo treba zagotoviti dostop do predšolske vzgoje in varstva ter drugih ključnih storitev v skladu z evropskim jamstvom za otroke.

([1]) Direktiva Sveta 2001/55/ES z dne 20. julija 2001 o najnižjih standardih za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in o ukrepih za uravnoteženje prizadevanj in posledic za države članice pri sprejemanju takšnih oseb (UL L 212, 7.8.2001, str. 12).

Glede na vse daljšo življenjsko dobo in demografske spremembe bi morale države članice zagotoviti ustreznost in vzdržnost pokojninskih sistemov za delavce in samozaposlene ter ženskam in moškim zagotoviti enake možnosti za pridobivanje in kopičenje pokojninskih pravic, tudi v okviru dodatnih pokojninskih shem, in jim tako zagotoviti ustrezne prihodke v starosti. Pokojninske reforme bi bilo treba podpreti s politikami, katerih cilj je zmanjšanje razlik v pokojninah med spoloma, spodbujanje dejavnega in zdravega staranja, podaljšanje poklicnega življenja, na primer z dvigom dejanske upokojitvene starosti, zlasti z olajšanjem udeležbe na trgu dela ter zagotovitvijo delovnih pogojev, prilagojenih potrebam starejših delavcev. Države članice bi morale vzpostaviti konstruktiven dialog s socialnimi partnerji in drugimi zadevnimi deležniki ter omogočiti ustrezno postopno uvajanje reform.